

7.10.2005

Ceuta, Melilla ja suvaitsevainen vastuunpakoilu

Siirtolaiset Saharan eteläpuolisesta Afrikasta ovat viime päivinä pyrkineet piikkilankojen yli, ali ja läpi Espanjan erillisalueille Marokon rannikolle. Jotkut ovat päässeet läpi turvapaikkahakemusta täyttelemään, osa on saanut kumisesta tai lyijyisestä luodista, ja muutama on jäänyt piikkeihin roikkumaan. Espanja ilmoitti eilen aikovansa karkottaa kaikki Ceutaan ja Melillaan päässeet.

Ihmisoikeusjärjestöt ovat taas saaneet tilaisuuden tyrmistyä. Eilisissä Ylen uutisissa espanjalaista ihmisoikeusjärjestöä edustanut ihmisoikeusihminen kertoi kiihtyneeseen sävyyn, että palautus Marokkoon merkitsisi näille ihmisille kuolemantuomiota.

Ceutan ja Melillan tapahtumat ovat taas kerran ikävällä tavalla tuoneet ilmi "suvaitsevaisille" ominaisen tavan jeesustella, päivitellä ja syytellä, mutta samaan aikaan olla visusti ehdottamatta omia vaihtoehtoja, joista - ja joiden käytännön toteutuksen seuraamuksista - pitäisi ottaa vastuu.

Sikäli kuin olen ymmärtänyt, ihmisoikeusväki on vihainen siitä, että afrikkalaisia kuoli aitoja ylittäessään, ja vaatii, että yli päässeille on suotava pääsy Eurooppaan. Mietitäänpä tällaista vaihtoehtoa hetki.

On olemassa tavoitteita, ja sitten on olemassa instrumentteja näiden tavoitteiden toteuttamiseen. Tavoitteen toteuttaminen on instrumentin funktio. Vankiloissa on kalterit, joiden funktio on pitää asukit sisällä. Autoissa on lukot, joiden funktio on pitää asiattomat ulkona. Vaikka vanki onnistuisi sahaamaan kalterit poikki, päämäärä - eli vangin pitäminen sisällä - on edelleen voimassa, ja sen vuoksi ensin vartijat ja sitten poliisi pyrkivät palauttamaan vangin vankilaan. Vartijat ja poliisi ovat olemassa sen mahdollisuuden varalta, että ensisijainen varmistus, kalterit, pettää. Ei kai kukaan ole sitä mieltä, että jos vanki nyt onnistuu rikkomaan kalterinsa, hänen pakonsa on vain hyväksyttävä ja annettava asian olla. Ei kai kukaan ole sitä mieltä, että jos autovaras (anteeksi, "luvatton käyttöönottaja") onnistuu ohittamaan ensimmäisen vaiheen varmistuksen, auton lukot, hänellä on sen jälkeen oikeus varastaa kulkuneuvo, ja että näin ollen toisen asteen varmistuskeino, esim. rattilukko tai ajonestolaite, ovat eettisesti kyseenalaisia.

Ceutan ja Melillan aitojen tarkoitus ei ole estää sisiliskoja tai etelätuulta tunkeutumasta Espanjan alueelle. Niiden tarkoitus on torjua laitonta siirtolaisuutta. Vaikka ne pettäisivät, tavoite, laittoman siirtolaisuuden torjuminen, on edelleen voimassa. Toisen asteen varmistimena on aseistettu rajavartija, ja kolmannen asteen varmistimena mahdollisuus palauttaa ne laittomat siirtolaiset, jotka ovat onnistuneet ohittamaan kaksi ensimmäistä astetta.

Kun kuuntelee haastateltavia aidanylittäjiä ja heidän eurooppalaisia ymmärtäjiään, tuntuu siltä kuin laitton aidan ylittäminen olisi jokin kriteeri, jonka täytettyään ylittäjällä on moraalinen oikeus päästä Eurooppaan. Aivan kuin aita ei olisikaan instrumentti, joka on täyttämässä poliittisella valinnalla määriteltyä tehtävää, vaan jokin kummallinen luonnonvoima, jota vastaan taistelemisessa ei ole mitään kyseenalaista, pikemminkin sankarillista.

Ceuta ja Melillaa ympäröi piikkilanka-aita, koska espanjalaiset ovat demokraattisessa järjestyksessä päättäneet, että Afrikasta ei marssita Espanjaan kuin navettaan. Aita, samoin kuin vartija ja palautusproseduuri, ovat keinoja panna tämä päätös täytäntöön. Ei voida ajatella niin, että itse päätös kyllä on okei, mutta sitä ei saa yrittää toteuttaa estämällä halukkaita tulijoita. Ei myöskään voida ajatella niin, että päätös on okei ja aita on okei, mutta vartija ja palautus eivät ole okei. Vartija ja palautusmahdollisuushan ovat olemassa juuri samasta syystä kuin se aita.

On mielestäni aivan oikeutettua olla sitä mieltä, että siirtolaisuuden kaikkinaisesta rajoittamisesta on luovuttava, mutta tämän tulee tarkoittaa sitä, että muutos tapahtuu lainsäädännössä, demokraattisessa järjestyksessä. Ensin on poistettava tavoite, siirtolaisuuden hillitseminen, ja sen jälkeen tuota tavoitetta palvelevat työkalut eli aita, vartija ja käännytys. Ihmisoikeusihmiset, ainakaan tähän mennessä ääneen päässeet, eivät kuitenkaan vaadi muutosta lainsäädäntöön, tai edes aidan purkamista. He vaativat ainoastaan, että rajavartijat ja maahanmuuttoviranomaiset lakkaavat suorittamasta tehtäviään. Vartijoilla ei ole oikeutta estää aidan yli rynnäköiviä afrikkalaisia käytössään olevilla menetelmillä, eikä viranomaisilla ole moraalista oikeutta karkottaa vartijoiden ohi päässeitä.

Miksi näin on? Miksi rajoja ei vaadita levälleen? Siksi tietysti, että vimmaisinkin ihmisoikeusihminen tietää, mitä siitä seuraisi. Jos kaikki halukkaat saisivat tulla, heitä ei laskettaisi sadoissa eikä tuhansissa vaan miljoonissa. "Suvaitsevaisten" rautainen "niitähän-on-niin-vähän"-argumentti luhistuisi yhdessä yössä ja Eurooppa suistuisi kaaokseen, jota

pedagogisinkaan suvaitsevaisuuskasvatus ei selittäisi parhain päin. Tämän vuoksi pidetään salaa hyvänä sitä, että aita on pystyssä pitämässä laittoman vyöryn jollakin tavalla aisoissa. Tämän vuoksi tyydytään suureen ääneen taivastelemaan sitä, että rajavartija ampui aidan ylittäjää, tai sitä, että inha viranomaisena palautti ylittäjän Marokkoon. Mitä rajavartijan olisi pitänyt tehdä, jos siis kuitenkin lähdetään siitä, että hänen tehtävänsä, rajan vartioiminen ja laittomien tulijoiden estäminen, on legitiimi tehtävä? Olisiko hänen pitänyt suullisesti suostutella rynnäköiviä laumoja muuttamaan mielensä? Mitä viranomaisen olisi pitänyt tehdä? Jos hän ei karkottaisi laitonta tulijaa, hän antaisi ymmärtää, että tulijalla oli oikeus tehdä se, minkä hän teki, ja että Espanjan siirtolaislaki, Ceutan ja Melillan aidat sekä niitä vartioivat rajavartijat edustavat kaikki vääryyttä.

Mitä siis seuraa siitä, että laki ja aita pysyvät, mutta vartija ei saa ampua eikä viranomaisena käännyttää? Siitä seuraa, että ne, jotka rikkovat Espanjan lakia ylittämällä aidan, palkitaan oleskeluluvalla, kun taas lakia kunnioittavat afrikkalaiset pidetään ulkona. Käytännössä tämä epäilemättä on parempi vaihtoehto kuin lain muuttaminen ja aidan poistaminen, mutta onko tämä jollakin tavalla moraalista? Tyydyttääkö ihmisoikeusväkeä, että Espanja sulkee ovensa lapsilta, vanhuksilta, vammaisilta ja naisilta, ts. niiltä, jotka eivät fyysisesti pysty ylittämään piikkilanka-aitaa?

Espanjalaisen ihmisoikeusjärjestön edustaja siis kertoi palautuksen Marokkoon merkitsevän afrikkalaisille kuolemantuomiota. Hän ei perustellut väitettään sanallakaan, enkä minä ainakaan ilman eri selvitystä ymmärrä, miten he sitten selviytyivät viikkoja ja kuukausia kestävästä hengailustaan Marokossa silloin, kun he vasta olivat matkalla Ceutaan ja Melillaan. Varsinkaan en ymmärrä, miksi Ceutan ja Melillan puolelta Marokkoon palautettavat olisivat suuremmassa vaarassa kuin se valtava enemmistö yrittäjäistä, joka ei edes päässyt aidan yli. Jos taas vaara koskee sekä yli päässeitä että pääsemättömiä, eikö Espanjan pitäisi päästää sisään kaikki, nekin, jotka eivät yrityksessään onnistuneet? Miten voi olla tuomittavaa palauttaa joku varmaan kuolemaan mutta hyväksyttävämpää jättää joku toinen varmaan kuolemaan? Kuitenkin ihmisoikeusväki on vaatinut oleskelulupaa ainoastaan yli päässeille, ei niille, jotka jäivät aidan huonommalle puolelle.

Pyrky Eurooppaan vaikka suisidaalisin keinoin jatkuu ja jatkuu juuri siitä syystä, että jos Eurooppaan onnistuu jollakin konstilla itsensä keplottelemaan, sieltä ei pääsääntöisesti lähetetä pois. 500 rynnäköitsijästä parikymmentä pääsee aina läpi, ja jokainen lähtöä

Nigeriassa tekevä ajattelee ja tietää, että juuri hän voi olla noiden parinkymmenen onnellisen joukossa. Euroopan tenhovoima, perustui se sitten oikeisiin tietoihin tai MTV:n ja pornofilmien luomiin mielikuviin, on niin suuri, että tämä toivo on riskinottamisen arvoinen. Televisiouutisten mukaan rynnäköinti Ceutassa ja Melillassa jatkuu niin kauan kuin elinolot lähtömaissa eivät muutu. (Tämä kai sisälsi sen ajatuksen, että arvatkaas kenen velvollisuus on kohentaa niitä elinoloja lähtömaissa.) Todellinen syy kuitenkin on juuri siinä, että yrittäminen ei ole turhaa. Jos rajavartija oikeasti ampuisi kovilla ja viranomainen oikeasti karkottaisi, viesti kyllä kantautuisi nopeasti lähtömaihin. Vähänkin pidemmällä jänteellä tämä johtaisi siihen, että Ceutan ja Melillan piikkilanka-aidoissa ei enää roikkuisi raadon raatoa. Ja vielä vähän pidemmällä jänteellä tien tukkeutuminen Eurooppaan ja afrikkalaisten jääminen Afrikkaan saattaisi hyödyttää niin Afrikkaa kuin koko maailmaa yllättävillä tavoilla.

Mutta ei tämä kelpaa “suvaitsevaisille”. Jokainen kumiluodista saanut afrikkalainen tarjoaa “suvaitsevaiselle” syyn “jyrähtää” ja “ilmaista tyrmistyksensä”. Samaan aikaan aidan olemassaolo hyväksytään, koska se pitää siirtolaisvirran niin pienenä, ettei tarvitse ottaa vastuuta seurauksista, joihin omien julistusten (“rajat auki”) käytännön toteutus johtaisi. Siksi nykyinen tilanne on “suvaitsevaiselle” ihanteellinen.

Ai niin, tämänpäiväisten uutisten mukaan Marokko on dumpannut Espanjan karkoittamat afrikkalaiset keskelle aavikkoa. Uutisissa muistutettiin myös, ettei afrikkalaisilla ole enää rahaa paluumatkaan. Molemmat seikat ilmeisesti puoltavat heidän päästämistään Eurooppaan. Kansalaisyhteiskuntajärjestöt vain eivät ole katsoneet tarpeelliseksi “jyrähtää” ja “ilmaista tyrmistystään” Marokolle. Miksipä olisivat katsoneet, eihän marokkolaiselta (= etnolta) voi vaatia, toisin kuin eurooppalaiselta. Mitä paluumatkarahojen puutteeseen tulee, ongelma on syntynyt siksi, että afrikkalaiset eivät varautuneet paluumatkaan. Tämä taas johtuu siitä, että eurooppalaiset ovat skitsofreenisellä “älä-tule-tänne-mutta-jos-tulet-kuitenkin-niintervetuloa”-käytännöllään antaneet afrikkalaiselle painavan syyn olettaa, että häntä ei lähetetä takaisin. Sekä afrikkalaisille että ihmisoikeusihmisille tuli täydellisenä yllätyksenä, että Espanja, monikulttuurisiin sairastuneen Euroopan uudemman ajan perinnettä rikkoen, kerrankin noudatti omia lakejaan.

Jussi Halla-aho
<http://jussi.halla-aho.com/scripta>